

Од тлумача

Першый раз почул ем о Лемках, як мал ем десят років. Поіхали сме з родином на вакації до Высовы, ходили сме по горах і спацірували по селі. Товды няньо вказал нам еден будинок і повіл, же «to je łymkowsko chałpa». Што докладні значыло слово «łymkowsko», нихто не мал понятия, а няньо тіж не схотіл нам тлумачыти (або може сам не знал). Зато барз долго тото окрисліня не было для мя ничым більше, як порожніма звуками, што можут описувати хыжу. А хыжа была красна — деревяна, стара, з малыма выглядамы.

Але само слово «хыжа» познал ем моц пізнйіше (цікавый ест факт, же таке слово хоснуют тіж Шлезакы під Цешыном). І дознал ем ся, же в тій хыжы, яку сме виділи в Высові і яку мусіли выбудувати Лемкы, напевно жыли уж Полякы. Прото же в 1945 і 1947 році польска власт выгнала праві вшыткых корінных мешканців того терену. Найперше част до СССР, а пак решту на захід і пілніч Польцы. Лемковина остала пуста, з болячом раном, што николи ся не загоіла, а Лемкы прібували однайти ся в новых реаліях на Шлезску і Поморских Землях.

Докладні на Нижнім Шлезску, в Пархові коло Польковиц, народил ся Петро Муранка. Выховувал ся на оповіданях своїх родичів, котры бесідували му о втраченій Отчизні. Выховувал ся на лемківських легендах і міфах, од дітиньства мал в голові цілый лемківскій світ, годен был представити си в думці родинне село, виділ każde дерево, каждый горбок свойой Білцаревы, гулял по лемківських стежках і чул, як дуче бескідскій вітер, як биют церковны дзвоны.

Тоту свою возлюблену землю Муранка зачал малювати словом. Першый верш написал кед мал осем років, але уж го не памятає. Пак штыри вершы, будучы пятнадцатлітнім підростком, але они нигде не были напечатаны. Вшыткы вершы, што їх найдете в сесій збірці, сут поезийом третього

Uod przekłodocza

Pjyrszy roz uo Łymkach usłyszol'ch, kej żech bŭł dżeśynć lot stary. Pojechali'my z familijŭm na feryje do Wysowyj, łażyli'my po gŭrach a szpacyrowali po wśi, kej uoroz fater pokozoł nŭm jedna chałpa i pedžoł, iże uŭna je «łymkowsko». Co gynau to znaczy, żodyn ņy mjoł anŭngu, a fater tyż ņy wżŭn nŭm tuplikować (mŭno sŭm ņy wjedžoł?), skirz tego fest dugo te słowo ņy bŭło dlŭ mje ņicznym wyjncyj, ańiżeli prŭznym zbjo-rym żwjynkŭw, co może uopisować chałpa. A chałpa bŭła pjykno – drzewjanno, staro, ze małymi uokynkami.

Moc lot potym żech śe dowjedžoł, co na tako chałpa godo śe chyża (хыжа) – gynau tak jak stare chałpy mjanujŭm pod Ćeszynym – a tyż co w tyj chyży, co my ja widzeli we Wysowyj a co ja muśeli postawić Łymki, na zicher mjyszkalі już Poloki. Bo we 1944. a 1947. roku polski reskырŭnek wyćepoł bezma wszyjskich rdzynnych mjyszkaŭcŭw tego terynu. Z poczŭntku ņykerych do Sowjetŭw, potym reszta na na pŭłnoc a zachŭd nowyj Polski. Łymkowyna uostała prŭžno, ze bolawŭm ranŭm, kero durch ņyma zagojŭno, a Łymki prŭbowali uodnŭńś śe w nowych realjach na Pŭmorzu a Ślŭnsku.

Gynau na Dolnym Ślŭnsku, we Parchowje wele Polkowic, rodźŭł śe Petro Murjanka. Chowoł śe na uosprowkach uod swoich uojcŭw, kerzi uosprawjali mu uo utracŭnym Hajmaće. Chowoł śe na łymkowskich powjarkach a mitach, uod bajtla mjoł we gowje cołki łymkowski śwjat, poradźŭł śe forsztelować wjoska uod swojij familije, widžoł każdy strŭm, każdy gŭrka swojij Bilcarewy, szpacyrowoł łymkowskimi cestami, słysoł fŭnczeć beskidzki wjater a bić zwŭny ze cerkwjŭw.

Ta swoja umjyłowano żymja Murjanka wżŭn malować słowym. Pjyrszy wyjrsz napisoł, kej bŭł uożym lot stary, już go ale ņy pamjynto. Potym sztyry, kej mu bŭło pjytnośće lot, te ņy bŭły ale ņikaj wydurkowane. Wszyjske wyjrsze, kere znŭńdźeće w tym tŭmiku, to poezyjo trzećigo cyklu we Murjankowyj

циклю Мурянковой творчости, якій тырвал пару десятків років. Мама надію, же не остатнього.

В вершах часто стрітима лемківскій біль, величезну тугу за Отчыном, а попри тым опис ей надзвычайной красы. Найдеме церков в Білцареві, крест при стежці на Военне. Одчуеме лемківску душу.

Докладні таку назву дал ем збірці — з надійом, же Вы, дорогой чытателю, тоту лемківску душу тіж гев найдете і оддаде ій хвилю свого жытя, кед будете вандрувати по сторонах той книжки, а так напавду — по стежках Лемковины.

Варфоломій Ванот
Шлезск, липец 2021

twórczości, co twoł pora dżeśůntkŭw lot. Mŭmy nadżeja, iże ńy uostatńigo.

W tych wjyrzszach czynsto uwidzimy łymkowski bŭł, uog-rŭmno teschnota za Hajmatym, a potym uopis jego ńyuobyczajnyj pjykności. Uwidzimy cerkew we Biłcarewyj, bożomynka przy ceśće na Wojynne. Uwidzimy łymkowsko duszyczka.

Gynau take mjano doł żech tymu tŭmikowi – z nadżejŭm, iże Wy, drogi czytocz, tyż ta łymkowsko duszyczka poradziće sam znŭńś a uoddoće jiy mało kwila swojigo żyćo, kej bydżeće rajzowali po strŭnach tyj kśŭńeczki, a tak po prowǳe – po ekach Łymkowyny.

Barłŭmjej Wanot
Ślŭnsk, lipjŭń 2021